

відної кваліфікації.

Головний же висновок, який можна зробити вивчаючи досвід розвитку фермерства в цивілізованих країнах світу, полягає в тому, що сільськогосподарський товаровиробник в них відчуває постійну допомогу суспільства у вирішенні проблем села через систему державної підтримки і спеціально створених фондів. Цінність досвіду цих країн у тому, що вирішення цих проблем носить системний, цілеспрямований характер. Тут на загальнодержавному рівні досить висока престижність праці селянина.

ЛИТЕРАТУРА

1. Специалізація в сільському господарстві США. Аналітична довідка.- К.:УНДІНТІ, 1999.-16 с.

УДК 631:338

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОСТУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

*Б.А.Мельник, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

У статті розглянуто стан фінансового забезпечення галузі на сучасному етапі її розвитку. Пропонується взяти ряд заходів на державному рівні для підтримки виробництва продукції птахівництва та захисту вітчизняних товаровиробників від недобросовісної конкуренції.

В статье рассмотрено состояние финансового обеспечения отрасли на современном этапе ее развития. Предлагается использовать ряд мероприятий для поддержания производства продукции птицеводства и защиты отечественных товаропроизводителей от недобросовестной конкуренции.

Вступ. У сучасних умовах розвитку сільського господарства існує великий спектр задач, які потребують негайного вирішення. Найважливіша з них у розвитку аграрного сектора економіки — забезпечення зростання внутрішніх фінансових ресурсів інвестицій.

В наукових дослідженнях академіків УААН І.Лукінова,

О.Онищенко, Б.Панасюка, М.Дем'яненко, члена-кореспондента УААН В.Андрійчука й інших вітчизняних учених узагальнено вітчизняний і зарубіжний практичний досвід, розроблено засади формування основних джерел фінансових ресурсів для сільського господарства. Вони передбачають комплексний підхід, за якого фінансові ресурси об'єктивно можуть формуватися за рахунок таких основних джерел: внутрішні ресурси, включаючи весь агропромисловий комплекс; кредитні ресурси вітчизняної банківської системи, кооперативних організацій і страхових кампаній; державне фінансування; зовнішні кредити та інвестиції; приватні інвестиції [1,2]. Таким чином, йдеться не про бюджетні кошти, яких в принципі довгий час бракуватиме і в майбутньому, а про комплекс заходів, спрямованих на мобілізацію власних, комерційних, приватних, банківських та державних фінансових ресурсів, вкладання крупних вітчизняних та іноземних інвесторів. Але слід відмітити, що в окремих галузях аграрного сектору економіки ці питання досліджені недостатньо глибоко.

Метою нашого дослідження є встановлення основних орієнтирів фінансової стратегії для забезпечення приросту виробництва продукції птахівництва на найближчу перспективу.

Виклад. У першу чергу потрібно використати повною мірою внутрішні фінансові ресурси самого аграрного сектора економіки, які можна одержувати лише тоді, коли виробництво сільськогосподарської продукції технологічно й організаційно буде пов'язано з результатами кінцевої продукції споживання. Насамперед треба визнати, що технологічна, організаційна і фінансова відокремленість виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації в принципі не відповідає внутрішньому змісту самого поняття "агропромисловий комплекс". Потрібні якісно нові напрями концентрації виробництва в аграрному секторі економіки для створення сприятливих умов господарювання великих комплексів, фермерських і дрібних господарств, на основі виробництва ними продукції, її переробки і реалізації для кінцевого споживання. На нашу думку, економічна діяльність агропромислової кооперації найбільш ефективно діятиме в умовах диверсифікації, тобто вкладання кош-

тів у розвиток сировинної бази для забезпечення виробничих потужностей переробних підприємств. В цьому випадку учасники виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки, зберігання і реалізації стануть рівно-залежними один від одного, розумітимуть ступінь свого ризику та матимуть реальну уяву про власні доходи.

Без взаємодопомоги на основі кооперування сільськогосподарські товаровиробники позбавлені основного — одержання прибутків від кінцевого споживання виробленого ними продукту. Кооперування дасть змогу кожному з учасників виробництва брати участь в усіх ланках руху їхньої продукції. Агропромислове кооперування стане важливим фактором формування та ефективного розвитку малого і середнього бізнесу, який приваблює іноземні інвестиції та ресурси міжнародних фінансових організацій.

На наш погляд, державну політику в країні слід спрямовувати на створення сприятливих умов для експорту продукції птахопродуктового підкомплексу всіма господарствами та їхніми об'єднаннями. За таких умов надходження від експортних операцій спроможні зайняти провідне місце у формуванні фінансових ресурсів для розвитку галузі.

Промислове птахівництво України за останні 5 років стійко і динамічно розвивається. Основними факторами, які забезпечили зростання обсягів виробництва, слугували: значні приватні інвестиції нових власників в технічне переоснащення і розширення виробничих потужностей в птахівничих підприємствах, якісне поліпшення племінних ресурсів, сучасний менеджмент і державна підтримка галузі, яка здійснювалась шляхом:

- запровадження спеціальних режимів оподаткування податку на дану вартість та введенням фіксованого сільськогосподарського податку;
- доплати сільгосппідприємствам за проданих на забій курей-бройлерів (в 2003 році — 29,5 млн.грн. по 10 коп. за 1 кг; в 2004-78,6 млн.грн. по 30 коп. за 1 кг);
- часткове фінансування програми селекції в птахівництві — 10-12% від фактичної потреби (в 2003 р. — 25,1 млн. грн.,

- в 2004 — 34,1 млн. грн.);
- здійснення фінансової підтримки підприємств через механізм здешевлення кредитів в розмірі 12% річних у національній валюті та 8% річних у іноземній валюті на закупівлю кормів, ветеринарних препаратів, молодняку птиці, гібридних яєць і паливно-мастильних матеріалів (при умові виробництва товарних яєць — 25 млн. штук та реалізації на забій 5 тис. тонн м'яса птиці);
  - часткова компенсація у розмірі 30% вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, кліткового обладнання (9,6 млн. грн. в 2004р.) і придбання його за умовами фінансового лізингу (4,1 млн. грн.), що дозволило замінити 56 комплектів обладнання проти 6 комплектів в 2003 році.

У 2004 році держава вперше здешевила довгострокові кредити на закупівлю сучасного високоефективного технологічного обладнання. Державним бюджетом України передбачено 120 млн. грн. на компенсацію довгострокових і 100 млн. грн. на компенсацію короткострокових кредитів. Збільшено в порівнянні з минулим роком на 10,0 млн. грн. фінансування програм селекції у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу. Проте цих коштів не вистачає. Державна підтримка дає можливість фінансувати тільки 12% витрат на утримання племінної бази у птахівництві.

Завдяки державній підтримці та приватним інвестиціям нових власників за останні роки птахопідприємствами оновлено більше 70% підлогового обладнання для вирощування бройлерів (в основному за рахунок закупівлі ресурсозберігаючого обладнання). Це сприяло упровадженню новітніх технологій вирощування і утримання бройлерів, що забезпечило збільшення виробництва м'яса бройлерів в 2004 році до 284,3 тис. тонн, або у 10,5 разів більше, ніж в 2000 році. Значні фінансові вкладення змогли відновити роботу на Україні практично всіх великих бройлерних підприємств і збільшити в 2-3 рази виробництво продукції на діючих потужностях за рахунок технічного переоснащення і нових досягнень в

технології годівлі і утримання, запровадження ефективного менеджменту.

За розрахунками фахівців Виробничо-наукового об'єднання птахівничої промисловості (ВНО) "Укрптахопром", зроблених на основі реальних результатів та з урахуванням розпочатих проектів розвитку промислових птахівничих підприємств, галузь потребує значного фінансового забезпечення (табл.1).

Таблиця 1

Розрахунок фінансового забезпечення розвитку промислового птахівництва в Україні на перспективу, млн. грн.

Статті	2005 р.	2007 р.	2010 р.
А. Фінансування програми селекції - всього	303,8	424	546,4
1. Збереження та утримання племінної птиці - всього	122	160	198
у т.ч. за рахунок: бюджету	61	80	99
підприємств	61	80	99
2. Здешевлення племінної (генетичної) продукції вітчизняного походження - всього	181,8	264	348,4
племінні яйця - всього	147,6	222	297
у т.ч. за рахунок: бюджету	73,8	111	148,5
підприємств	73,8	111	148,5
добовий молодняк - всього	3,4	4,2	62
у т.ч. за рахунок: бюджету	1,7	2,1	3,1
підприємств	1,7	2,1	3,1
підрощений молодняк - всього	30,8	37,8	45,2
у т.ч. за рахунок: бюджету	15,4	18,9	22,6
підприємств	15,4	18,9	22,6
Б. Придбання основного технологічного обладнання для птахівництва - всього	83,6	147	254,8
у т.ч. по лізингу	13	22	38
з частковою компенсацією бюджетом підприємства	45,5	81	140
підприємства	25,1	44	76,8
Всього - загальний обсяг	387,4	571	801,2
у т.ч. за рахунок: бюджету	197,4	293	413,2
підприємств	177	256	350
лізингу	13	22	38

З метою гарантованого і динамічного зростання обсягів вироб-

ництва, забезпечення науково обґрунтованих норм споживання м'яса птиці населенням України потрібно щорічно вкладати у створення необхідної інфраструктури виробництв м'яса бройлерів від 856 до 1081 млн. грн. інвестицій [3].

За даними Бакуменка О.Б. та Прищепи С.С., кожна 1000 тонн приросту виробництва м'яса бройлерів з урахуванням всієї інфраструктури дасть можливість додатково створити близько 800 робочих місць. У цілому в галузь птахівництва за 2005-2010 роки буде додатково залучено майже 50 тисяч працівників. Проведені розрахунки показують, що для забезпечення приросту виробництва 1000 тонн м'яса бройлерів на розвиток галузі (племінна база, кормовиробництво, відгодівля, переробка, реалізація) необхідно вкласти 11,2 млн. грн. інвестицій, в тому числі в основні засоби – 8,6 млн. грн., обігові кошти – 2,6 млн. грн..

Значних капітальних вкладень потребує будівництво та оснащення сучасного пташника. Для прикладу приведемо, що бройлерник площею в 2000 кв.м коштує залежно від типу обладнання 200-240 тис. доларів. Тому, прогнозоване істотне збільшення обсягів виробництва продукції птахівництва можливе за умови сприятливого інвестиційного клімату в галузі, що обумовлюється стабільною політикою держави по підтримці вітчизняного товаровиробника у бюджетній, кредитній, ціновій та регуляторній сферах державного управління.

До заходів державного регулювання галузі слід віднести:

1. В частині підтримки виробництва продукції:

- продовжити дію пільгового режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників податком на додану вартість і фіксованого сільськогосподарського податку;
- забезпечити механізм компенсації відсоткової ставки по короткостроковим кредитам та впровадити довгострокові кредити для проведення модернізації технологічного обладнання та нового будівництва. Обов'язковою умовою для нормального функціонування галузі повинна бути безперервність та достатність кредитних ресурсів. Довгострокове кредитування повинно стати однією з форм інвестицій у відродження

промислового птахівництва;

- зберегти виплати доплат сільськогосподарським виробникам за вирощених для забою курчат-бройлерів та птицю інших видів на рівні 30 коп. за 1 кг живої ваги;
- щорічно до 2010 року виділяти із державного бюджету 15 млн. грн. для здешевлення на 30% вартості вітчизняного кліткового обладнання та утримання птиці і 15 млн. грн. для його придбання на умовах фінансового лізингу;
- здійснювати державну підтримку виконання програми селекції в птахівництві в обсягах, передбачених відповідним законом.

2. В частині захисту вітчизняних виробників продукції птахівництва від недобросовісної конкуренції:

- запровадити порядок квотування імпорту м'яса птиці на єдиних умовах сплати ПДВ і митних зборів для всіх суб'єктів господарювання, в тому числі і тих, які працюють у ВЕЗ і ТПР (у 2004 році в Україну імпортовано 296 тис. тонн м'яса і субпродуктів птиці, що становить 83% всього імпорту м'яса і втричі більше, ніж у 2003 році). Введення квотування м'яса птиці в Росії забезпечило стабільний приріст вітчизняного курячого м'яса в 2003 році на 17%, в 2004 році — на 20%. Росія планує зберегти квотування м'яса птиці до 2009 року. Основні торгові партнери по СОТ погодилися із збереженням у цій державі м'ясних квот і можливим продовженням квотування;
- доручити реалізацію річних (квартальних) квот на імпорт м'яса Міністерству аграрної політики із зарахуванням коштів, отриманих від їх продажу (0,5 долара США за 1 кг м'яса), на спеціальний бюджетний рахунок міністерства. Виручені кошти направляти включно на розвиток вітчизняного тваринництва та птахівництва.

Поряд з формуванням системи державної підтримки галузі повинен опрацьовуватися і механізм найефективнішого використання бюджетних коштів, яким має передбачатися не тільки (і не стільки) безповоротне фінансування, а використання бюджетних

коштів на умовах пайової участі власними ресурсами, часткової їх оплати, поверненості як бюджетної позики тощо, з таким розрахунком, щоб виділені кошти використовувались з максимальним ефектом.

Висновок. Здійснення запропонованої системи заходів підтримки галузі сприятиме прискореному зростанню обсягів виробництва продукції птахівництва, забезпеченню раціонального харчування населення високоякісною продукцією тваринного походження за доступними цінами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'яненко М.Я. Кредитна політика держави щодо аграрного сектора економіки в ринкових умовах // Економіка України.-№1.- 2002.- С.51-59.
2. Дем'яненко М.Я. Фінанси в період формування ринкових відносин // Економіка АПК.-№2.-2002.-С.53-58.
3. Бакумено О.Б., Прищеп С.С. При ситуацію на ринку м'яса птиці в Україні в 2002-2004 рр. та прогноз на 2005-2010 рр.// Ефективне птахівництво.-№3.- 2005.-С.3-5.

УДК 631.173:346.548

АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ВИМАГАЄ ПОКРАЩЕННЯ ЙОГО ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

*І.Д.Бурковський, кандидат технічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

Висвітлено сучасний стан технічного обслуговування, розглянуто основні його проблеми, внесено пропозиції щодо усунення існуючих недоліків.

Освещено современное состояние технического обслуживания, рассмотрены основные его проблемы, предложены меры по устранению существующих недостатков.

Технічна база більшості аграрних підприємств у сучасних умовах знаходиться в кризовому стані. До технологічної потреби не вистачає досить значної кількості тракторів, комбайнів, іншої сіль-